

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด

เมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๒๔

นักรบกับสรวง

ท่านผู้ใดจะมาจากสถานที่ใดสกุลไหนก็ตาม ได้มาบวชเป็นพระอยู่ร่วมกัน มีเจตนาเป็นธรรมด้วยกัน จึงอยู่ด้วยกันเป็นผาสูก ไม่ได้นิยมแบบโลก ๆ ที่เขาใช้กันเขาถือกัน ถือหลักธรรมหลักวินัยเป็นที่ตั้ง หลักธรรมหลักวินัยก็คือหลักของพระที่จะต้องดำเนินตามทั้งกาย วาจา ใจ สามทวารนี้เป็นไปตามหลักธรรมหลักวินัยอย่างเดียวกัน เมื่อจิตใจเป็นไปตามหลักธรรมหลักวินัยแล้ว จะมีจำนวนมากน้อยก็อยู่ด้วยกันเป็นผาสูก ไม่มีอะไรที่จะทำให้ระแคะระคาย ทำให้เศร้าหมองภายในจิตใจ เพราะเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหมู่คณะซึ่งอยู่ร่วมกัน..ไม่มี มีแต่ความผาสูกर्मเย็น

การจำพรรษาก็หมายถึง การอยู่เป็นที่เป็นฐานในระยะไตรมาสคือ ๓ เดือน เป็นโอกาสที่นักบวชเรา ผู้ปฏิบัติเราทั้งหลายจะได้เร่งข้อวัตรปฏิบัติของตนให้เต็มที่เต็มฐานเต็มสติกำลังความสามารถ ต่อสู้กับสิ่งที่เป็นข้าศึกซึ่งมีอยู่ภายในใจของตน ตามหลักศาสนธรรมท่านให้ชื่อว่า กิเลส ก็คือสิ่งที่เป็นภัยหรือเป็นมารของธรรมนั้นแล ไม่ใช่อื่นไกลที่ไหน พวกนี้เป็นเจ้าของของใจเวลานี้ มีอำนาจเหนือใจหุ้มห่อจิตใจจนมืดมิดปิดตา มองหาหนทางอันถูกต้องตั้งงามแทบไม่เจอ เพราะสิ่งเหล่านี้เดินสวนทางกันกับธรรม จึงเรียกว่ามารของธรรม ได้แก่กิเลส กิเลสมาร..ท่านให้ชื่อแล้ว

ผู้ปฏิบัติเพื่อจะกำจัดสิ่งเหล่านี้ ต้องได้มีความอดความทน มีความพากเพียร หนักก็เอาเบาก็ไม่ถอย ต่อสู้เรื่อยไป มีสติมีปัญญาสอดส่องพิจารณาความเคลื่อนไหวของใจ ที่ออกมาจากตัวมารบังคับให้แสดง ระมัดระวังอยู่เสมอ อย่าถือกาลถือเวลาเป็นสำคัญ ยิ่งกว่าการรักษาการสังเกตสอดรู้ความเคลื่อนไหวของใจเป็นอันดับแรก กายวาจาเป็นอันดับต่อมา ให้คำนิ่งให้ระลึกละอู่เสมอภายในตัวของเรา จึงชื่อว่าเป็น 'นักรบ' รบกับสิ่งที่เป็นมารซึ่งเป็นเจ้าของหรือเป็นเจ้าอำนาจครอบหัวใจอยู่เวลานี้นั้นแล

หากเกิดความอดทนระอาใจ ท้อแท้อ่อนแอขึ้นมา ก็พึงระลึกถึงสรวงของพวกเรา ไม่มีสรวงใดที่จะไม่พยุ่งใจเราให้เป็นไปเพื่อความเข้มแข็ง เป็นไปเพื่อความอดทน เป็นไปเพื่อความเฉลียวฉลาด เป็นไปเพื่อความก้าวหน้าในด้านธรรมะ สรวงทั้งสามเป็นแม่เหล็กดึงดูดจิตใจได้เป็นอย่างดี หากเกิดความท้อถอยอ่อนแอขึ้นมา ก็ให้ระลึกถึง

พระพุทธเจ้า เบื้องต้นให้ระลึกถึงปฏิบัติที่ท่านดำเนินมาก่อน ความทุกข์..ความลำบาก แส่นสาหัส..พระพุทธเจ้าทรงรับก่อนผู้อื่นใดในการปฏิบัติธรรม และเป็นเจ้าของศาสนา จนมาเป็นศาสดาของเรา

การเสด็จออกทรงผนวชจากสกุลแห่งพระมหากษัตริย์ ไปเป็นคนขอทานคืออนาถาหาที่พึ่งที่อาศัยหาปัจจัยทั้งสี่นี้ไม่ได้ พอยังอัตภาพให้เป็นไปด้วยความผิดเคืองในร่างของกษัตริย์วันหนึ่ง ๆ ไปเท่านั้น ต้องได้รับความลำบาก มีหน้าซ้ำบริษัทบริวารซึ่งเป็นเครื่องกังวลก็มากยิ่งขึ้นกว่าคนสามัญธรรมดาเรา เพราะกษัตริย์ออกบวช สมบัติของกษัตริย์มีมากน้อยเพียงไรทำไมจะไม่ห่วงใย ไม่รักไม่สงวน ต้องรักสงวนอย่างยิ่ง ตัดหัวหัวใจออกไปนั่นเองถึงไปได้ นี่ก็เป็นความทุกข์แต่ละอย่าง ๆ

การเสด็จออกทรงผนวชก็เป็นความทุกข์แสบสาหัส เสด็จออกไปแล้ว กิเลสมันไม่ได้บวชกับพระองค์ ก็ต้องได้ต่อสู้กับกิเลสความห่วงใยทางบ้านเรือน โภคสมบัติ ตลอดบริษัทบริวารไพร่ฟ้าประชาชนทั้งหลายทั่วแผ่นดิน ที่พระองค์เคยปกครองอยู่ ต้องเป็นความกังวลยุ่งเหยิงวุ่นวายก่อความจิตใจให้ได้รับความชอกช้ำอยู่ตลอด จึงชื่อว่าต่อสู้กับกองทุกข์คือกิเลสส่วนนี้มากมายก่ายกอง การทรงบำเพ็ญอยู่ในระยะนั้น ที่อยู่ที่อาศัยใครมาสร้างมาทำพอให้ได้อยู่ก็ไม่ทราบ อาจจะอยู่ตามถ้ำตามผาไปอย่างนั้น มากกว่าจะอยู่ตามร่มไม้ ในถุณตองอยู่ในถ้ำมากกว่า หน้าแล้งนั้นเป็นธรรมดาที่พอจะเสาะแสวงหาได้

ปัจจัยเครื่องอาศัยอาหารบิณฑบาต เทียวขอทานเขามาเหมือนกับโลกขอทานทั่วไป หรือนักบวชในสมัยนั้นขอทานกันทั่วๆ ไปธรรมดาตัวเอง ไม่ได้เป็นคนขอทานพิเศษอะไร เหมือนดังพระเราที่บวชในพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าซึ่งคนเคารพเลื่อมใสแล้ว ไปบวชเขาให้ด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตนให้ด้วยความเคารพเลื่อมใสทุกแห่งทุกมุม จตุปัจจัยไทยทานทุกชิ้นทุกอัน ให้มาด้วยความเชื่อความเลื่อมใสความจงรักภักดีต่อศาสนาต่อพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ต่อครูบาอาจารย์หรือพระเหล่านั้นจริง ๆ ไม่ได้เหมือนครั้งก่อนพุทธกาลที่พระพุทธเจ้าทรงเสาะแสวงหามาเสวยนั้นเลย นั่นเป็นประเภทคนขอทานธรรมดาของนักบวชในครั้งนั้น

จึงหาความสะดวกสบายไม่ได้ในปัจจัยทั้งสี่คือ จีวร เครื่องนุ่งห่มก็ขัดข้องยุ่งเหยิงไปหมดขาด ๆ เชน ๆ บิณฑบาตอาหารการบริโภครู้ก็ตามเกิดตามมีของประเภทบ้านเมืองเขาซึ่งไม่ใช่เป็นสิ่งเสวยของกษัตริย์มาแต่ก่อนเลย ที่อยู่ที่อาศัยก็ใครจะมีศรัทธาพอที่จะไปสร้างให้พระองค์อยู่ได้อย่างสะดวกสบายหรือหรูหรา ก็ต้องอาศัยร่มไม้ชายเขาไปอย่างนั้น มีแต่ความลำบากลำบาก ยากแก้ไขแก้ไข.แน่ใจว่าไม่มีอะไรติดพระองค์ไปเลย

ความลำบากทั้งสี่นี้รวมแล้วพระองค์ทรงรับหมด เป็นก็เป็น ตายก็ตาย ไม่ถือเป็น ความกังวลวุ่นวายกับสิ่งเหล่านี้ แต่ความมุ่งมั่นในความเป็นศาสดาของโลกและที่จะพ้นจากทุกข์ในการบำเพ็ญของพระองค์นั้นเป็นความมุ่งมั่นอย่างแรงกล้า สามารถที่จะสละพระชีพหรือพระชนม์ได้โดยไม่ต้องสงสัย ด้วยเหตุนี้จึงสลบถึง ๓ ครั้งก็ยังไม่ถอย ความทุกข์มากขนาดถึงสลบไม่ใช่เป็นเรื่องเล็กน้อย ถ้าไม่พินิจก็ต้องตาย นี่คือประโยชน์พยายามและการบำเพ็ญของพระพุทธเจ้าเพื่อความเป็นศาสดาของพวกเราทั้งหลาย เป็นมาด้วยความลำบากยากเย็นเช่นนี้

แนวทางแห่งการดำเนิน ก็ไม่มีใครเคยบอกเคยสอนพระองค์ว่าเป็นทางที่ถูกต้องดีงาม พอที่จะได้ทรงบำเพ็ญไปด้วยความสะดวกสบาย เหมือนอย่างพวกเราทั้งหลายที่มีแบบแผนตำรับตำราและครูอาจารย์แนะนำสั่งสอนอยู่แล้วทุกวันนี้ ผิดกันมากมายราวฟ้ากับดิน นี่แหละเมื่อเกิดความทุกข์ความลำบาก..ความท้อถอยอ่อนแอลงไป ให้ระลึกถึงปฏิปทาของพระพุทธเจ้าที่เป็นพระบิดาของพวกเรา ให้ยึดมาเป็นหลักใจ จะมีกำลังใจต่อสู้กับมาร

คำว่ามารก็ได้แก่ กิเลส มันอยู่ภายในหัวใจ มีกำลังมาก พอจะตบจะต้อยจะทุบจะตีเราอยู่ตลอดเวลา พวกนี้ไม่หาโอกาส ไม่หาเวลาสถานที่ ไม่หาเวล่ำเวลา ไม่หาอิริยาบถ มีอยู่กับใจ เผลอเมื่อไรเป็นต่อเมื่อไหร่ เผลอเมื่อไรเป็นบิบบิ้นเมื่อไหร่ เพราะฉะนั้นความโลภ ความโกรธ ความหลง จึงไม่เคยจืดจางจากจิตใจของสัตว์โลกนี้เลย เพราะสภาพทั้งสามนี้คือตัวกิเลสและผลคือความทุกข์ความลำบาก จึงต้องเป็นไปตาม ๆ กันกับเหตุที่มีเป็นประจำภายในจิตใจ ให้พึงระลึกอย่างนี้

พระธรรมก็เป็นของประเสริฐ ธรรมนี้ประเสริฐได้ด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ฉันทะคือความพอใจในงานเช่นเดียวกับพอใจในผลของงาน วิริยะพากเพียรในงานนั้นให้สำเร็จลุล่วงไปตามความมุ่งหมาย จิตตะให้มีความรักใคร่ใฝ่ใจต่อหน้าที่การงานของตน อยู่ใกล้ชิดสนิทกับใจรักษาใจทุกอิริยาบถเว้นแต่นอนหลับเสียเท่านั้น วิมังสาได้แก่การใคร่ครวญพินิจพิจารณา จะทำอะไรพูดอะไร มากน้อยกว้างแคบขนาดไหน ใกล้ไกลก็ตามให้มีสติให้มีปัญญาพินิจพิจารณาในเหตุผลที่ควรไม่ควรก่อนที่จะทำ จะพูดหรือจะคิดออกมา นี่แหละท่านสอนไว้แล้วทุกแห่งทุกมุม พวกเราทั้งหลายยึดนี้เป็นหลักเป็นเกณฑ์เรียกว่า 'ธรรม' สรณฺ คจฺฉามิ ยึดเหล่านี้เป็นสรณะ

สงฺฆํ สรณฺ คจฺฉามิ ก็เหมือนกัน บรรดาพระสงฆ์สาวกออกมาจากสกุลพระราชามหากษัตริย์ก็มี เศรษฐี กุฎุมพี พ่อค้า ประชาชนคนธรรมดา มีสัพพันกันมาตั้งแต่ครั้งนั้น เรื่อยมาจนกระทั่งบัดนี้ ท่านเหล่านี้ย่อมได้รับความสมบุดสมบันในการประกอบความ

พวกเพียรเพราะการต่อสู้กับกิเลสเช่นเดียวกันหมด แม้จะมีความสะดวกสบายบ้างก็เป็น บางรายบางองค์เท่านั้น ซึ่งร้อยหนึ่งจะหาเพียงองค์เดียวก็ทำได้ยาก

อยากจะว่าพันต่อองค์ที่จะเป็นความสะดวกสบายตรัสรู้ได้เร็ว เช่น สุขปฏิบัติ ขิปปาภิญญา ทั้งปฏิบัติสะดวกทั้งรู้ได้เร็ว อย่างนี้จะมีจำนวนหนึ่งในพัน ส่วนมาก ทุกขา ปฏิบัติ ทันทธาภิญญานั้นแหละมาก อุดมกัตถัญญู ผู้รู้ได้เร็วนี้มีจำนวนน้อย วิปจิตัญญู ผู้รู้ได้เร็วรองลำดับกันลงมา นี้ก็มีจำนวนมากขึ้นหน่อย เนชยะนี้มีจำนวนมากมายทีเดียว ต้องสั่งสอน ฝึกฝนทรมานหลายครั้งหลายหนแทบเป็นแทบตายถึงจะปรากฏผลขึ้นมา

พระสาวกทั้งหลายเหล่านั้นเป็นผู้ผ่านมาแล้วทั้งนั้น ไม่ใช่สาวกที่ล้างมือเปิบแล้วมาสั่งสอนพวกเรา แล้วก็มีความทุกข์เฉพาะพวกเรานี้เท่านั้น สาวกทั้งหลายไม่มีความทุกข์เลยอย่างนี้เป็นไปไม่ได้ ด้วยเหตุนี้จึงควรยึดท่านเป็นสรณะ บางองค์ฝ่าเท้าแตกเพราะเดินจงกรมทำความพากเพียร นี่แหละความทุกข์ถึงฝ่าเท้าแตกคิดดูซิ ไม่ใช่เดินสะดุดให้ฝ่าเท้าแตก เดินไม่หยุดไม่ถอย ฝ่าเท้ามันบางพอถูกถูไถกับพื้นดิน เพราะการเดินกลับไปกลับมา อยู่ไม่หยุดไม่ถอยด้วยอำนาจแห่งความเพียรกล้านั้นแลจนฝ่าเท้าแตก

ความทุกข์เหมือนกัน พระสาวกทั้งหลายผ่านความทุกข์ความทรมานมาก่อนที่จะได้ชัยชนะฆ่ากิเลสให้ลึบหายภายในจิตใจมาเป็น สงฆ์ สรณิ คจฺฉามิ ของพวกเรานี้รู้สึกสมบุกสมบันมามาก เราอย่ามาคิดว่า เราคนเดียวเท่านั้นที่ประกอบความพากเพียร ได้รับความทุกข์ความยากความลำบาก แล้วก็ไม่รู้ได้ง่ายๆ ด้วยอย่างนี้ สาวกทั้งหลายเคยเป็นมาแล้วด้วยกันทั้งนั้น พระพุทธเจ้าก็ ๖ ปีที่ได้รับความทุกข์ความทรมานมา เพราะความพากเพียรและสิ่งแวดล้อมเกี่ยวข้องต่างๆ มีมากมายที่จะให้พระองค์ได้รับความทุกข์ ให้ยึดเข้ามาเป็นหลักเกณฑ์ของจิตใจแล้วยึดเหนี่ยวตามปฏิบัติที่ท่านดำเนินมานั้น

ศาสดาก็ดีพระสงฆ์สาวกก็ดี กว่าจะได้ธรรมทั้งแท่งขึ้นมาเป็นสิริมงคลหรือมหามงคลครองใจนั้น แทบเป็นแทบตายสลบสลอ เราเป็นลูกศิษย์ตถาคต ทางเดินอยู่ตรงนั้น พระพุทธเจ้าก็สอนแบบนั้น จึงต้องดำเนิน ทุกข์ยากลำบากก็ต้องฝืนไปจึงชื่อว่า การต่อสู้ไม่ถอยหลัง หากว่าพระพระพุทธเจ้าจะทรงเลือกเฟ้นได้เป็นความสะดวกสบายแก่บรรดาสาวก และกุลบุตรสุดท้ายภายหลังคือบรรดาพุทธบริษัททั้งหลาย ให้ดำเนินด้วยความสะดวกสบายยิ่งกว่าพระองค์และสาวกทั้งหลายแล้ว พระองค์จะทรงบัญญัติทรงแนะนำสั่งสอนวิธีที่ง่ายที่สุดให้แก่บรรดาสัตว์ทั้งหลาย

แต่นี้หาทางเดินไม่ได้ อย่างนั้น เพราะพระพุทธเจ้าก็ทรงดำเนินมาอย่างนี้ ทางไปแถวๆ นี้ ไม่มีทางอื่นเป็นที่ไป ยากลำบากก็ต้องไปนี้ เมื่อทรงรู้ก็รู้ด้วยแบบนี้ เพราะเหตุ

นั้นเวลาสอนจึงต้องสอนแบบนี้ พวกเราทั้งหลายที่เป็นลูกเต้าเหล่ากอของพระองค์ ให้ยึด พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ มาเป็นหลักใจ มาเป็นเครื่องยึด เป็นก็เป็น ตายก็ตาย เกอะ ตายเพราะอำนาจกิเลสเหี้ยมหย่าทำลายนี้เคยตายมากี่ภพกี่ชาติ ทุกข์เพราะอำนาจ ของกิเลสเหี้ยมหย่าทำลายนี้ ทุกข์มาเป็นประจำภายในจิตใจ ยังระบอดอกไปถึงส่วน ร่างกายอีกด้วย แต่ทุกข์เพราะความพากเพียรนี้ยังไม่เห็นปรากฏอะไรมากนักเลย เอาให้ เด่น

จะทุกข์ยากขนาดไหนก็เอาชิตต่อสู้กับกิเลสต้องทุกข์ เพราะไม่มีสิ่งใดที่เหนียวแน่น แก่นมันคงจอมเลี้ยวฉลาดยิ่งกว่ากิเลสไป จึงต้องได้เป็นเจ้าอำนาจครองหัวใจของสัตว์ โลกทั้งสามโลกธาตุนี้ได้ สัตว์โลกที่มาเกิดนี้เพราะอำนาจของกิเลสเท่านั้นพาให้เกิด ไม่มี กิเลสเสียอย่างเดียวเท่านั้นไม่เกิดกันเลย และไม่แก่เจ็บตาย ไม่ได้รับความทุกข์ความ ลำบากอันเป็นสายยาวเหยียดไปอย่างนี้เลย มีกิเลสเท่านั้นเป็นตัวฉลาดแหลมคมมากที่สุด เมื่อเป็นเช่นนั้นการต่อสู้กับกิเลสเราจะต่อสู้แบบโง่ ๆ ต่อสู้แบบขี้เกียจอ่อนแอล้างมือเปิบ ได้ยังงี้ ไม่ใช่ทางของการฆ่ากิเลส มันเป็นทางส่งเสริมหมอบราบกับกิเลสต่างหาก

เพราะฉะนั้นจึงต้องพลิกกันอยู่เสมอ อุบายใดที่จะเป็นไปเพื่อทำลายกิเลสได้ อุบาย นั้นต้องเอามาใช้ วิธีการใดหนักเบาอย่างน้อยเพียงไรที่เป็นการทำหั่นกับกิเลสให้ขาด กระจายลงไปจากใจได้โดยลำดับแล้วนำวิธีการนั้นมาใช้ ทุกข์ก็ต้องยอมรับว่าทุกข์เพราะ ทำงาน เพราะการต่อสู้ เพราะการเข้าสงคราม สงครามระหว่างกิเลสกับธรรมนี้เป็น สงครามที่หนักมากที่สุด ไม่มีสงครามใดในโลกจะเสมอนี้เลย แต่เวลาได้ชัยชนะแล้วไม่มี ชัยชนะใดที่จะเหนือชัยชนะกิเลสนี้เลย นี่แหละหลักใหญ่อยู่ตรงนี้ ให้พากันตั้งใจประพฤติ ปฏิบัติ

เรื่องว่ามรรคผลนิพพานมีอยู่หรือไม่มี หรือสิ้นเขตสิ้นสมัยไปแล้วนั้น นั้นเป็นบุรุษ ตาฟางคนโง่เขลาเบาปัญญาคนหมดสารคุณในตน จึงนำเอาเรื่องของกิเลสหลอกลวงนั้นมา บีบบังคับจิตใจของตน จนหากำลังใจที่จะประกอบคุณงามความดีเพื่อบุญเพื่อกุศล เพื่อ มรรคผลนิพพานไม่ได้ นี่เป็นกลมายาของกิเลสที่แนบสนิทที่สุด กล่อมสัตว์โลกเวลานี้ แม้ ที่สุดพระเราก็ถูกกล่อมว่ามรรคผลนิพพานไม่มี ใครจะทำอะไรก็ทำไปเถอะ ไม่ได้เรื่องได้ ราวอะไร หมดเขตหมดสมัยไปแล้ว นั่นคือคนหมดสารคุณทั้ง ๆ ที่ยังไม่ตายก็หมดไปแล้ว

ศาสนธรรมของพระพุทธเจ้าตรัสไว้แล้วว่า สวากขาตธรรมตรัสไว้ชอบแล้ว ชอบ ยังงี้ ต้องชอบด้วยเหตุด้วยผล ชอบตามหลักความจริง จึงเรียกว่าชอบ พุดว่ามรรคผล นิพพานมี สั่งสอนก็สั่งสอนเพื่อมรรคผลนิพพาน ทำไมมรรคผลนิพพานจะไม่มี วิธีการ ประพฤติปฏิบัติทุกแง่ทุกมุม ประพฤติปฏิบัติเพื่อกำจัดกิเลสออกจากใจแล้วเพื่อเห็นมรรค

ผลนิพพานภายในจิตใจของตนเองโดยแท้ แล้วทำไมมรรคผลนิพพานจะไม่มี

มรรคผลนิพพานอยู่ที่ไหนจึงไม่มี จึงหมดเขตหมดสมัย มรรคผลนิพพานเป็นเขต เป็นสมัยหรือ มรรคผลนิพพานเป็นกาลเป็นเวลาเป็นสถานที่หรือ แล้วกิเลสมันเป็นกาล เป็นสถานที่ที่ไหน มันอยู่ที่หัวใจคน มันอยู่นี่ ไม่มีคำว่ากาล ไม่มีคำว่าสถานที่ ไม่มีคำว่า อิริยาบถ กิเลสมันครอบอยู่ตลอดเวลาภายในจิตใจของสัตว์โลกเฉพาะอย่างยิ่งจิตใจเรา ที่ นี้การแก้กิเลสด้วยอุบายต่างๆ จะไปหาเขตหาสมัยที่ไหนหาเวล่ำเวลาที่ไหน แก้งที่มันมีด มิติปิดตานี้ ด้วยความสว่างกระจ่างแจ้งคือสติปัญญา ฟาดฟันหันแหลกลงไป ศรัทธา ความ پاکเพียร ขันติ ความอดทนเป็นเครื่องสนับสนุนในการต่อสู้กับกิเลสหนุนกันลงไปๆ นี้แหละชื่อว่าผู้ดำเนินเพื่อมรรคผลนิพพาน

เมื่อชำระกิเลสออกหมดจนไม่มีกิเลสตัวใดตกค้างอยู่ในจิตใจแล้ว มรรคผล นิพพานหมดไปที่ไหน และมรรคผลนิพพานอยู่ที่ไหน ก็อยู่ที่ใจเพราะกิเลสผู้ปิดบังนั้นอยู่ที่ ใจ เมื่อถอดถอนสิ่งที่มีดมิติปิดตานั้นออกแล้ว ความสว่างกระจ่างแจ้งก็ปรากฏขึ้นมาที่ใจ ดวงนั้น เช่นเดียวกับความมืดนี้ มันขึ้นอยู่กับกาลกับสมัยเวล่ำเวลาที่ไหน มันมีมืดมีแจ้ง ของมันอยู่ตลอดเวลาอย่างนี้ มันเป็นอย่างนี้มากก็กัปก็กัลป์แล้ว เราเปิดไฟขึ้นซิ ถ้าเรา ต้องการให้ความมืดนี้ดับไป พอเปิดไฟขึ้นเท่านั้น ความมืดนี้จะมาอ้างตัวเองว่าข้าพเจ้า หรือข้าได้เคยมืดมากก็กัปก็กัลป์แล้วไม่ยอมสว่างเลยนี้ เป็นไปไม่ได้ เพราะอำนาจของไฟ ความสว่างของไฟแผดกำจัดแตกกระจายไปหมด เหลือแต่ความสว่างกระจ่างแจ้งเท่า นั้นเอง

นี่ก็เหมือนกัน อำนาจของความมืดคือกิเลสมันครอบอยู่ที่หัวใจ อำนาจแห่งความ สว่างใสคือสติปัญญา ศรัทธาความเพียร ฉายเข้าไปที่ตรงนั้น เปิดขึ้นที่ตรงนั้น ก็สว่าง กระจ่างขึ้นที่ตรงนั้น แล้วมีกาลมีสถานที่ที่ตรงไหนที่นี้ นี้แหละที่ว่ามรรคผลนิพพานหมด เขตหมดสมัย มันก็หมดที่ใจของผู้ไม่สนใจต่อมรรคผลนิพพานนั้นแล ในขณะที่เดียวกัน กิเลสมันยิ่งเพิ่มพูนขึ้นโดยลำดับในหัวใจดวงนั้น เราอย่าเข้าใจว่า คำที่เราพูดถึงว่า มรรค ผลนิพพานหมดเขตหมดสมัยแล้วเราจะได้รับความสุขความสบาย เป็นสิริมงคลแต่อย่างใด เลย นอกจากจะเป็นอัปมงคลอย่างยิ่งสำหรับหัวใจดวงนั้นคนคนนั้นเท่านั้น

ที่นี้เราจะเชื่อกิเลสหรือจะเชื่อศาสดาผู้เคยปราบกิเลสให้อยู่ในเงื้อมมือมาแล้ว นี่ เป็นหลักสำคัญ เราก็ไม่ได้เคยพูดว่า กิเลส สรรณ คัจฉามิ นี้ ทำไมเราจึงไปนอนน้อมต่อ มัน ให้มันกล่อมเอาเสียเคลิ้มแล้วหลับอยู่ตลอดเวลาตั้งกัปตั้งกัลป์มาแล้วไม่รู้จักเวลาที่นี้ มี อย่างหรือ

ธรรมท่านเตือนอยู่เสมอว่า โภ กุ หาส โภ กิमानุโท นิจุจํ ปชชลิเต สติ, อนุธกา เรน โอนทุธา,ปทีป น คเวสธ. ก็เมื่อโลกสันนิวาสนี้รุ่มร้อนอยู่ด้วยไฟระคะ ตัณหา มันเผา ลนจิตใจอยู่ตลอดเวลา นี้ยังพากันยืมแยมแจ่มใสหัวเราะรื่นเริงบันเทิงด้วยความลุ่มความ หลงลืมนื้อลืมตัวอยู่เหวอ ทำไมจึงไม่เสาะแสวงหาที่พึ่ง นอนใจกันอยู่ทำไม นี่ธรรมท่าน เตือนท่านโฆษณาท่านปลุกอยู่ตลอดเวลา เอาธรรมนี้เข้าไปแก้ไข ความรื่นเริงบันเทิงแบบ กิเลส นั้นจะค่อยหลุดลอยไปโดยลำดับ ๆ ความรื่นเริงบันเทิงในธรรมทั้งหลายจะปรากฏขึ้น ซึ่งเป็นความต่างกันอยู่มากระหว่างความรื่นเริงในกิเลสกับความรื่นเริงในธรรมทั้งหลาย

สิ่งที่กีดกันมรรคผลนิพพานไม่มีอะไร ไม่มีกาล ไม่มีสถานที่ ไม่มีวัตถุอันใด โลกธาตุทั้ง ๓ โลกธาตุนี้ไม่มีอันใดมาเป็นเจ้าอำนาจที่จะมากีดกันมรรคผลนิพพานได้ นอกจากกิเลสอย่างเดียวนั้นเป็นเครื่องกีดกันหรือปิดบังมรรคผลนิพพานไม่ให้ปรากฏ ได้แก่ทุกข์กับสมุทัยซึ่งมีอยู่ในใจดวงนี้ และสิ่งที่เปิดเผยทุกข์กับสมุทัยอันเป็นตัวกีดกัน ปิดบังมรรคผลนิพพานนี้ ก็ได้แก่ มรรค นิโรธ

มรรคคืออะไร ท่านกล่าวไว้แล้วว่า มรรค-มัชฌิมาปฏิปทา ได้แก่ สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปป จนกระทั่งสัมมาสมาธิ นี่มรรคมืองค์ ๘ รวมแล้วมี ๘ เป็นมรรคสมังคังใน สติปัญญาอย่างเดียว นี่เป็นเครื่องกำจัดนี่เป็นเครื่องบุกเบิกกิเลสตัวปิดกั้นมรรคผล นิพพานนั้นไว้ให้เปิดตัวออกมา แล้วใจกับธรรมจะฉายแสงออกมาที่ตัวเองด้วยอำนาจแห่ง มัชฌิมาปฏิปทา แล้วเปิดออกหมด กำจัดออกหมด มีเท่านั้นเครื่องเปิดหรือทำลายกิเลสซึ่งเป็น ตัวปิดกั้นมรรคผลนิพพาน นอกนั้นไม่มี

ดินเป็นดิน น้ำเป็นน้ำ ลมเป็นลม ไฟเป็นไฟ ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นอย่างนั้น ๆ ไม่มี อำนาจวาสนาที่จะมากีดกันมรรคผลนิพพานได้เลย นอกจากกิเลสอย่างเดียวนั้น และ ในขณะเดียวกัน ก็ไม่มีอะไรที่จะเปิดหรือทำลายกิเลสที่ครอบงำอยู่ในหัวใจ ปิดบังอยู่ใน หัวใจออกได้เหมือนมรรคหรือเหมือนธรรมเลย นี่ขึ้นอยู่กับนี้เท่านั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับกาล สถานที่ ให้เร่งกันลงที่นี้ ปฏิบัติลงที่นี้

กิเลสมันประกาศกังวานอยู่ด้วยอำนาจวาสนาของมัน เราจะสู้มันหรือไม่สู้ ความ โลภก็แสดง ความโกรธก็แสดง ความรักก็แสดง ความชังก็แสดง ความเกลียดอะไรแสดง อยู่ที่นี่ ความอยากประเภทต่าง ๆ แสดงอยู่ภายในจิต ไม่ได้แสดงอยู่กับดินฟ้าอากาศ กับ กาลนั้นสถานที่นั้นเวลาที่ไหน มันประกาศอยู่ที่ใจ เพราะข้าศึกอยู่ที่ใจ มีมากมีน้อยก็ ประกาศศักดิ์ขึ้นมาที่หัวใจนั้นแล เพราะมันอยู่ที่หัวใจ จึงต้องใช้ความพากเพียรต่อสู้กัน

ไม่ต้องกลัวตาย ตายด้วยการชำระ ตายด้วยการต่อสู้กับกิเลส มีชื่อเสียงเกียรติยศ

เป็นที่มั่นใจในตัวเอง สุดท้ายก็ไม่ตาย ไม่เคยเห็นพระองค์ใดตายด้วยการประกอบความพากเพียร เห็นแต่กิเลสตายเท่านั้น จะทุกข์ยากลำบากขนาดไหน พระพุทธเจ้าก็เพียงชั้นสลบสุดท้ายกิเลสก็ตาย เลยสลบไปกิเลสตาย สาวกก็เพียงฝ่าเท้าแตก เพียงจักษุแตกเป็นต้น สุดท้ายท่านก็ไม่ตาย กิเลสตายต่างหาก เราทำไมจะมาตายเพราะความพากเพียร

มีแต่เราคนเดียวนี้หรือจะมาตายเพราะความพากเพียรเอาให้เห็นนักปฏิบัติ ถ้าอยากเห็นของวิเศษภายในจิตใจนี้ เวลาที่ถูกของต่ำช้าเลวทราม ของหาคุณค่าไม่ได้ตามหลักธรรมตามความจริงของธรรมครอบงำหัวใจอยู่เวลานี้ จงแก้ออกด้วยความพากเพียรด้วยความอุตสาหะพยายาม ด้วยความเข้มแข็ง เมื่อแก้ออกได้โดยลำดับๆ จะเห็นคุณค่าของจิตใจนี้แสดงตัวขึ้นมาเรื่อยๆ แล้วกลายเป็นความดูดีมีธรรมเพราะรสของธรรมตั้งแต่สมาธิธรรมคือความสงบร่มเย็นก็ปรากฏขึ้นที่ใจ ปัญญาธรรมคือความแยกคายของจิต คิดในแง่ต่างๆอันเป็นเครื่องสังหารกิเลสชนิดต่าง ๆ ก็จะปรากฏขึ้นมา ๆ

จนวาระสุดท้ายกิเลสก็ราบเรียบไม่มีอะไรเหลือ เพราะอำนาจของสติปัญญาศรัทธาความเพียรของผู้เอาจริงเอาจังของผู้กล้าเป็นกล้าตายในสงคราม ผู้นั้นแลเป็นผู้ที่จะได้ครองอมตธรรมอันวิเศษภายในจิตใจนี้ ทั้งๆ ที่โลกอยู่ด้วยความหิวความกระหาย อยู่ด้วยความทุกข์ความทรมานทั้งร่างกายและจิตใจ เราจะอยู่ด้วยความสำราญบานใจสม่าเสมอเป็นอภิลิขิตอกาลิขิตธรรมเสมอต้นเสมอปลาย ตั้งแต่ขณะที่ได้รู้แจ้งแทงตลอดในธรรมทั้งหลายเต็มเม็ดเต็มหน่วยเต็มร้อยเปอร์เซ็นต์แล้ว ผู้นั้นเป็นอภิลิขิตบุคคล

ส่วนร่างกายถึงกาลแล้วก็แตกก็สลายเป็นไปตามธรรมดาของธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ ซึ่งเป็นส่วนผสมไม่ติดอะไรกับโลกทั่ว ๆ ไป มันแตกกระจายกันไปได้ แต่จิตดวงนั้นก็ธรรมเป็นอันเดียวกันแล้ว ไม่มีคำว่าแตกไม่มีคำว่าสลาย ไม่มีคำว่าเกิดว่าตายต่อไปอีก ไม่มีคำว่าทุกข์ยากลำบากตั้งแต่ขณะได้บรรลุธรรมขั้นนี้แล้วอย่างถึงใจ นี่แหละท่านว่า นิพพานัน ปรหม์ สุขิ นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง ก็คือว่าสุขเลยโลกสงสารที่เคยได้รับกันมา นิพพานัน ปรหม์ สุขุญญ สิ่งที่เป็นขำศึกต่อจิตใจมาตั้งแต่เดิมนั้นได้สูญสิ้นไปหมดไม่มีสิ่งใดเหลือเลย ท่านว่าเสวยวิมุตติสุขพึงชิว ไม่ได้เหมือนเราเสวยสุขเวทนานี้นาผิดกันคนละโลก

ท่านว่าเสวยวิมุตติสุข คำว่าเสวยวิมุตติสุขนั้นไม่ใช่เวทนา เป็นธรรมชาติของตัวเอง เป็นหลักธรรมชาติรสชาติอันนั้น อยู่ที่ไหนไม่อยู่ที่ไหน ไม่ได้อยู่ที่กาลสถานที่..ไม่มี..พุทธะที่แท้จริงก็คืออันนี้เอง พระพุทธเจ้าจะปรินิพพานานไปก็ท่านก็องค์ก็ตาม พอรู้ธรรมชาติอันนี้ภายในจิตใจของเราดวงเดียวเท่านั้น เป็นอันเข้าใจไปหมดในบรรดาพระพุทธเจ้าและสาวกทั้งหลายก็ همینก็แสนก็ล้านองค์ไม่สงสัย เพราะเป็นธรรมชาติอันเดียวกันเหมือนกัน ไม่มีอะไรผิดแปลกจากกัน นตฺถิ เสฺยโยว ปาปิโย หากความยิ่งหย่อนกว่ากันไม่ได้เลย นี่ละ

พุทธะที่แท้จริง ธรรมะที่แท้จริง สังฆะที่แท้จริง รวมกันแล้วเป็นธรรมแห่งเดียวภายในจิตใจของผู้ปฏิบัติได้ เอาให้จริงให้จัง

ในเบื้องต้นแห่งการฝึกฝนอบรม เราจะบริกรรมภาวนาคำใดก็ตามเช่น 'พุทโธ' หรือกำหนดอานาปานสติลมหายใจเข้าออกก็ตาม หรือจะตามด้วยด้วยพุทโธในเวลา กำหนดอานาปานสติ พุทเข้าโธออกก็ได้ไม่ขัดข้อง ขอให้เป็นความถนัด แต่สติเป็นของสำคัญ อย่าเกร็งเนื้อเกร็งตัวจนเกินไป ให้ตั้งสติดูลมเข้าลมออก ให้อุบายที่ลมสัมผัสเช่นตั้งจมูกเป็นต้น ลมสัมผัสที่ตรงไหนมาก ให้ตั้งความรู้จ่อสติลงตรงนั้น ไม่ต้องไปคาดผลหนักเบามากนักยอสูงต่ำหยาบละเอียดยังไง นอกไปจากความรู้อยู่กับลมโดยเฉพาะ ๆ

จิตเมื่อได้จ่อต่อเนื่องกันอยู่ด้วยความมีสติกับลมนั้นแล้ว จะเป็นจิตที่ค่อยสงบตัวเข้ามา ๆ ความสงบตัวเข้ามาของจิตก็จะเป็นเครื่องให้เราสนใจกับอาการแห่งความสงบเข้ามานั้นอีกทีโดยมีสติอยู่กับลม สุดท้ายลมก็จะละเอียดลงไป ๆ จนกระทั่งจิตสงบแล้ว นี่เอาเพียงขั้นนี้ก่อน เราจะกำหนดพุทโธหรือคำบริกรรมคำใดก็ตาม ให้มีสติติดแนบอยู่กับคำบริกรรมนั้น ๆ ชื่อว่าผู้ภาวนาด้วยความชอบธรรม

เราอย่าไปคิดถึงเรื่องสวรรค์ เรื่องนิพพาน เรื่องนรกอเวจีที่ไหน นอกเหนือไปจากงานของเราที่กำลังทำอยู่เวลานั้นคือคำบริกรรมภาวนา อันนี้เป็นหลักสำคัญมากให้ตั้งใจประพฤติปฏิบัติ

เวลาหลับเวลานอนก็ต้องได้ฝึกหัดตนเอง ตื่นก็ต้องได้ฝึกหัด ฝึกหัดทุกอย่าง มาบวชแล้วเอาให้จริงให้จัง นิสัยที่เคยเป็นมาตามยถากรรมของกิเลส ถูกละไปมาเหยียบย่ำทำลายอยู่ตลอดนั้นให้ผลัดดันออกไป เอานิสัยของธรรมะ นิสัยของผู้ปฏิบัติธรรม ของผู้เป็นข้าศึกต่อกิเลสนำมาใช้แล้วจะมีความสุขความสบายเจริญรุ่งเรืองภายในจิตใจ ศาสนาเจริญไม่เจริญที่ไหนนะ เจริญที่ใจ เสื่อมก็เสื่อมที่ใจ ของแต่ละคน ๆ เจริญ-เจริญที่นี่ เจริญที่สุดก็คือใจถึงวิมุตติหลุดพ้นเป็นศาสนาเจริญที่สุดในบุคคลคนนั้น ให้พากันตั้งอกตั้งใจประพฤติปฏิบัติ

ตั้งแต่บัดนี้ไปจนกระทั่งถึงวันออกพรรษา การธุดงค์วัตรก็ดังที่เคยปฏิบัติมาแล้ว บิณฑบาตรับแต่ของภายนอกวัดเท่านั้น นี่ก็เคยเข้าใจเคยประพฤติปฏิบัติมาแล้ว อันนี้เรื่องวัตรข้อปฏิบัติก็ให้ต่างองค์ต่างสนใจต่อหน้าที่การงานของตน ข้อวัตรปฏิบัติที่เป็นกิจส่วนรวมนี้ก็ให้ถือว่าเป็นกิจจำเป็นของตนแต่ละองค์ ๆ อย่าได้อึดอาดเนือยนาย อย่าเอาไรต์เอาเปรียบหมู่เพื่อนแบบนิสัยโลก ๆ มาใช้ ความเอาไรต์เอาเปรียบหมู่เพื่อน ให้หมู่เพื่อนทำแล้วเราไม่ทำก็ได้ นี่เป็นเรื่องของกิเลสมันแอบกินหัวคน มันแอบเหยียบย่ำทำลายจิตใจ

ของพระองค์นั้น ๆ เราฉลาดด้วยอำนาจของกิเลสต่างหาก ไม่ได้ฉลาดด้วยอำนาจของธรรม
ที่จะสังหารกิเลส

เพราะฉะนั้นจึงต้องเป็นคนขยันหมั่นเพียรในหน้าที่การงาน ข้อวัตรปฏิบัติให้มีความ
เข้มแข็งอดทน อยู่ด้วยกันให้ต่างคนต่างระวังตนนี้แหละมาก ความผิดถูกชั่วดี
ประการใดของผู้อื่น อย่าไปวินิจฉัยมากยิ่งกว่าการวินิจฉัยตนเองเป็นอันดับแรกก่อน ถ้าเรา
คอยแต่จะไปวินิจฉัยคนอื่น นั้นแหละจะคอยหาเรื่องราว เอาเรื่องเอาราวอันเป็นเรื่อง
ของกิเลสเข้ามาถ่ายทอดขายตัวเอง ไม่ใช่ของดี ไม่ใช่สิ่งที่ถูกทาง ซึ่งไม่ควรจะนำมาใช้ใน
วงของวัด ในวงของพระผู้ปฏิบัติล้วน ๆ นี้เลย นี่หลักใหญ่อยู่ที่ตรงนี้ ให้พากันอยู่ด้วยกัน
เป็นผาสุก

ต่างองค์ต่างมีเจตนาอันเดียวกัน ทุกข์ยากลำบากแคไหนก็อย่างที่เรเห็นนี้แหละ
ทน เรื่องอาหารการบริโภคตามธรรมดาแล้วมันเหลือเพื่ออยู่อย่างที่ว่านี้ เพราะฉะนั้นจึงได้
ห้ามมองดูแล้วมันเหลือเพื่อเหลือประมาณ เราเคยปฏิบัติกับครูบาอาจารย์มาก็ไม่เคยเห็น
น้ำมันพริก นอกจากนั้นอาหารทางวัดเขาทำมาถวายอีกกลิ่นเหลือมันท่วมจะตายแล้ว ศาสนา
เจริญด้วยอาหารนี่กิเลสมันครอบคลุมหัวใจ ไม่เจริญด้วยธรรม ศาสนาเจริญด้วยธรรมต้อง
เป็นไปโดยความขาด ๆ เชน ๆ บ้าง สำหรับนักปฏิบัติอด ๆ ทน ๆ อย่างนั้นจึงถูกต้องตาม
หลักธรรม

วันนี้แสดงเพียงเท่านี้ก่อน